

Egzamin ósmoklasisty

Zadania i ćwiczenia ułatwiające przygotowanie się do egzaminu z języka polskiego po ósmej klasie

Praca z tekstem nieliterackim: Jan Tomkowski „Bestselery i arcydzieła”

„Nigdy nie czytaj książki, która nie ma przynajmniej roku” – radzi Ralph Emerson, amerykański pisarz i filozof tworzący w XIX wieku. Starszy od niego o jedno pokolenie angielski eseista William Hazlitt wypowiada się równie krytycznie o namiętym poszukiwaniu księgarskich nowości: „Nie mogę pojąć namiętności, z jaką większość ludzi czyta nowe książki. Książka nieprzeczytana jest dla mnie pod każdym względem książką nową, niezależnie od tego, czy wydrukowana została wczoraj, czy też przed trzystu laty”.

Również i dzisiaj w czytelnich publicznych stoją na półkach klasyczne arcydzieła (niekiedy pokryte warstewką kurzu), natomiast wypożyczający uganiają się za nowościami.

Mechanizmy promocyjne dotyczą wyłącznie świata nowości, starannie zaplanowane kampanie reklamowe mają skłonić konsumenta do sięgnięcia po całkiem nowy, nieznan jeszcze produkt. Symbolem naszych czasów jest nie arcydzieło, lecz przebój – zwłaszcza muzyczny lub kinowy. Odbiorca nie powinien poświęcać zbyt wiele uwagi jednej i tej samej płycie, superprodukcji filmowej czy odcinkowi serialu telewizyjnego. W kolejce czekają przecież już następne atrakcje.

Jesteśmy więc dziś świadkami zanikania sztuki, której celem byłoby tworzenie nieśmiertelnych arcydzieł. Obniża się również pozycja artysty, a siłą rzeczy także krytyka formującego opinie. Publiczność obywa się teraz bez krytyki, sama decyduje o akceptacji twórcy i jego dzieła. Czy jednak rzeczywiście mamy tu do czynienia ze swobodną grą rynkową, a nie – ze starannie zaplanowaną manipulacją? Czy potencjalny czytelnik wybiera całkowicie świadomie i bez nacisku? Czy znajduje faktycznie satysfakcję, gdy sięga po tytuły z list rankingowych?

Najczęściej bestseller literacki jest najzupełniej przeciętną powieścią, napisaną przez w miarę sprawnego rzemieślnika, za którym stoi znająca potrzeby rynku instytucja. Wysoki nakład i sukces finansowy rzadko łączą się z walorami artystycznymi czy intelektualnymi. Świadczą natomiast o profesjonalizmie zastosowanych mechanizmów promocyjnych.

Jak łatwo się przekonać, wzorcowy bestseller nie stawia czytelnikowi większych wymagań. Nie może ani nudzić, ani skłaniać do głębszych refleksji. Może natomiast prowokować, szokować, rozśmieszać. Czytanie przerywa się w dowolnym momencie, kartkowanie i przeczucie w poszukiwaniu atrakcyjnego zakończenia to po prostu rutynowe zabiegi.

Przyznać muszę, że bestsellerowe nowości nigdy nie stanowiły dla mnie zbyt wielkiej pokusy. Zawsze lubiłem natomiast książki zapomniane i odrzucone, o których istnieniu świat dawno zapomniał. Zatem komuś, kto niepewnie uchyla drzwi do biblioteki, udzieliłbym takiej oto rady. Czytaj to, co chcesz czytać, ale nie omijaj klasyków. Książki klasyków to bagaż, z którym warto wędrować po bibliotece. Bo to oni, autorzy arcydzieł, kształtują od wieków nasz smak, uczą nas, czego mamy prawo wymagać od naprawdę wielkiej literatury.

Prawdziwa, dojrzała i mądra erudycja¹ nie polega na tym, by czytać wszystko. Chodzi raczej o sztukę wyboru, dzięki której z niezawodną intuicją potrafimy decydować, które książki okażą się dla nas nieodzowne, a które ze spokojem możemy odrzucić. A kiedy nęcą nas nowości, warto czasem skorzystać z rady Emersona i poczekać rok. Bo może zdarzyć się i tak, że bardzo głośny i hałaśliwie reklamowany bestseller w ciągu roku stanie się książką całkowicie zapomnianą. I być może wcale nie będziemy musieli do niego zaglądać.

1 Erudycja – rozległa, wszechstronna wiedza.

Zadanie 1

Oceń prawdziwość poniższych informacji. Wybierz P, jeśli informacja jest prawdziwa, albo F – jeśli jest fałszywa.

- A. Wypowiedzi Ralpa Emersona i Williama Hazlitta zacytowane w pierwszym akapicie są wyjaśnieniem przyczyn popularności kultury masowej.
- B. Cytaty przywołane w pierwszym akapicie sygnalizują kwestię, do której autor nawiązuje w końcowej części tekstu.

Zadanie 2

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Pytania postawione przez autora w czwartym akapicie.

- A. zachęcają do kupowania książek znajdujących się na listach rankingowych.
- B. sugerują zależność odbiorców kultury od działań promocyjnych.
- C. służą uzasadnieniu ważnej roli artystów i krytyków.

Zadanie 3

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Używanie słów ‘produkt, konsument’ w odniesieniu do współczesnego rynku księgarskiego świadczy o tym, że

- A. wzrasta zapotrzebowanie na literaturę fachową i biznesową.
- B. wydawcy dbają przede wszystkim o walory artystyczne książki.
- C. książka staje się towarem, takim samym jak inne reklamowane przedmioty.

Zadanie 4

Która wypowiedź nie jest zgodna z opinią Jana Tomkowskiego na temat bestsellerów?
Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

- A. Mają wysoki nakład i gwarantują sukces finansowy.
- B. Są reklamowane jako modne nowości.
- C. Mają niekwestionowaną wartość intelektualną i artystyczną.

Zadanie 5

Dokończ zdanie. Wybierz odpowiedź A albo B, a następnie 1., 2. albo 3.

Wypowiedzenie ‘Książki klasyków to bagaż, z którym warto wędrować po bibliotece’ zawiera

- A. metaforę
- B. apostrofę

za pomocą której autor wyraża przekonanie, że

1. arcydzieła umilają czytelnikom długie podróże.
2. w czytelniczych doświadczeniach nie powinno się pomijać arcydzieł.
3. czytanie arcydzieł jest zbędnym obciążeniem dla współczesnego czytelnika

Zadanie 6

Uzupełnij zdanie. Wybierz właściwe odpowiedzi spośród podanych.

Podkreślone czasowniki w zdaniu ‘**Czytaj** to, co chcesz czytać, ale **nie omijaj** klasyków’ użyte są w trybie A/B, co wskazuje, że wypowiedź należy traktować jako C/D.

- A. rozkazującym
- B. oznajmującym
- C. sugestią
- D. wyjaśnienie

Zadanie 7

Wypowiedzenie ‘Publiczność obywa się teraz bez krytyki, sama decyduje o akceptacji twórcy i jego dzieła’ to zdanie

- A. pojedyncze rozwinięte.
- B. wielokrotnie złożone.
- C. złożone.

Zadanie 8

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Wyraz ‘czytelnia’ należy do tej samej kategorii słowotwórczej co wyraz

- A. czytelnik.
- B. księgarnia.
- C. czytnik.

Zadanie 9

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Wyraz ‘arcydzieło’ to A/B, podobnie jak C/D.

- A. złożenie
- B. zrost
- C. listonosz
- D. ekosystem

Zadanie 10

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Synonimem wyrazu ‘bestseller’ jest wyraz

- A. czytadło.
- B. książczyna.
- C. przebój.

ODPOWIEDZI DO ZADAŃ**Zadanie 1**

- A. F
- B. P

Zadanie 2

B

Zadanie 3

C

Zadanie 4

C

Zadanie 5

A2

Zadanie 6

A C

Zadanie 7

C

Zadanie 8

B

Zadanie 9

B D

Zadanie 10

C